

Oddíl E – učební osnovy
XI.3.B

APLIKOVANÁ FYZIKA

Charakteristika předmětu: APLIKOVANÁ FYZIKA v osmiletém gymnáziu

Obsah předmětu

Volitelný vyučovací předmět aplikovaná fyzika vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Svým vzdělávacím obsahem procvičuje a doplňuje znalosti a dovednosti z předmětu fyzika osmiletého studia a aplikuje je na praktických úlohách. Realizuje průřezové téma Environmentální výchova.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
kvinta	(1)	X
sexta	(1)	X
septima	X	X
oktáva	(1)	X

Organizace výuky

V kvintě, sextě a oktávě je vyučována 1 hodina týdně v laboratoři. Výuka probíhá ve skupinách, důraz je kladen na samostatnost řešení problémových úloh a realizaci experimentu.

Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- vedeme k práci s textem a porozumění úkolům
- připravujeme na postupné objevení vysvětlení složitějších jevů
- sledujeme možnost návaznosti studia specializovaných oborů

Kompetence k řešení problémů

- inspirujeme k řešení problémových úloh „ze života“
- vedeme k vlastní tvůrčí práci
- připravujeme na postupné objevení vysvětlení složitějších jevů
- diskutujeme nad aktuálními informacemi z vědy a techniky
- zapojujeme studenty do soutěží, olympiád, projektů

Kompetence komunikativní

- vedeme k návrhům cest při řešení problémových úloh
- vedeme k práci ve skupinách, v týmu
- připravujeme na ústní projev při cvičení na dané téma a k následnému sebehodnocení
- diskutujeme nad aktuálními informacemi z vědy a techniky
- dáváme možnost okamžitého dotazu, diskuse při nejasnosti

Kompetence sociální a personální

- vedeme k návrhům cest k řešení problémových úloh
- vedeme k práci ve skupinách, v týmu
- dáváme možnost prezentace vlastní práce, řešení zadaného úkolu
- dáváme možnost okamžitého dotazu, diskuse při nejasnosti
- snažíme se o vytvoření dobré atmosféry ve třídě

Kompetence občanské

- zdůrazňujeme pravidla slušného chování, diskuse
- kontrolujeme zadané úkoly
- dbáme dodržování termínů (odevzdání, realizací apod.)
- dbáme na to, aby studenti dodržovali časové limity např. přestávek
- zdůrazňujeme zodpovědnost za majetek

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

KVINTA		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Úvod do fyziky</p> <ul style="list-style-type: none"> vektorové a skalární veličiny 	<ul style="list-style-type: none"> student předvádí vektorové veličiny v experimentech a reálných situacích, graficky zaznamenává operace s nimi 	
<p>Kinematika</p> <ul style="list-style-type: none"> pohyb rovnoměrný přímočarý pohyb zrychlený skládání pohybů 	<ul style="list-style-type: none"> student měří v, s, t pohybu rovnoměrně přímočarého pomocí sonaru Vernier určuje průměrnou rychlost pohybu reálných pohybů měří a, v, s, t pohybu rovnoměrně zrychleného orientuje se v grafech reálných pohybů aplikuje zákonitosti jednoduchého pohybu na pohyb složený <ul style="list-style-type: none"> demonstruje volný pád měří s, v volného pádu aplikuje princip nezávislosti pohybů vodorovném vrhu 	

<p>Dynamika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Newtonovy pohybové zákony • hybnost, impuls, zákon zachování hybnosti • tření • pohyb po kružnici • vztažné soustavy 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student demonstruje aplikaci Newtonových zákonů v praxi</i> • <i>demonstruje beztlížný stav</i> • <i>demonstruje zákon zachování hybnosti</i> • <i>aplikuje na příkladech zákon zachování hybnosti</i> • <i>měří třecí sílu</i> • <i>demonstruje zvětšení/zmenšení třecí síly</i> • <i>měří úhlovou rychlost, periodu, frekvenci, dostředivé zrychlení, dostředivou sílu</i> • <i>odliší inerciální a neinerciální vztažnou soustavu v experimentech</i> 	
<p>Mechanická práce a energie</p> <ul style="list-style-type: none"> • mechanická práce • mechanická energie • výkon 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student pomocí sond Vernier nepřímo měří práci</i> • <i>aplikuje zákon zachování energie a zákon zachování hybnosti na praktickém příkladě</i> • <i>měří výkon</i> 	
<p>Gravitační pole</p> <ul style="list-style-type: none"> • gravitační pole, tíhové pole • vrhy 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student počítá gravitační sílu různých planet</i> • <i>demonstruje beztlížný stav</i> • <i>zdůvodňuje, na které děje mají vliv rozdílné hodnoty tíhového zrychlení</i> • <i>popisuje pohyby družic</i> 	
<p>Mechanika tuhého tělesa</p> <ul style="list-style-type: none"> • moment síly • momentová věta • skládání sil • rozklad síly • těžiště tělesa • stabilita tělesa • kinetická energie tuhého tělesa 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>měří rozložení sil na modelu mostu, ověřuje výpočtem</i> • <i>počítá polohu těžiště, výpočet ověřuje experimentem</i> • <i>určuje stabilitu tělesa</i> • <i>popisuje funkci setrvačnicků</i> • <i>demonstruje zákon zachování mechanické energie na pohybu kuličky</i> 	

<p>Mechanika tekutin</p> <ul style="list-style-type: none"> vlastnosti tekutin tlak tlak vyvolaný tíhovou silou tekutiny vztlaková síla proudění tekutin 	<ul style="list-style-type: none"> student měří atmosférický tlak demonstruje model hydraulického zařízení demonstruje chování těles v kapalině demonstruje zákony mechaniky tekutin na technických projektech (Falkirk Wheel, projekt Delta) demonstruje Bernoulliho rovnici v experimentech 	
--	--	--

SEXTA

<p>Molekulová fyzika</p> <ul style="list-style-type: none"> kinetická teorie látek základní fyzikální veličiny atomové fyziky modely struktur látek různých skupenství 	<ul style="list-style-type: none"> student vyvozuje důsledky základních experimentů kinetické teorie látek pro chování a vlastnosti látek formuluje základní poznatky o atomu aplikuje $m_U, A_p, N_A, n, M_n, V_n$ v příkladech objasní souvislost mezi vlastnostmi látek různých skupenství a jejich vnitřní strukturou 	<p>Poznámky</p>
<p>Termika</p> <ul style="list-style-type: none"> teplota a její měření vnitřní energie tělesa teplo 	<ul style="list-style-type: none"> student rozlišuje teplotní stupnice (Celsiovu, termodynamickou) převádí $^{\circ}\text{C}$ na K a naopak popisuje měření teploty počítá vnitřní energii, teplo charakterizuje měrnou tepelnou kapacitu popisuje druhy přenosu vnitřní energie a aplikace formuluje kalorimetrickou rovnici a aplikuje ji v příkladech formuluje 1. termodynamický zákon a aplikuje ho v příkladech 	

<p>Změny skupenství</p> <ul style="list-style-type: none"> • změny skupenství • fázový diagram • vlhkost vzduchu 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student demonstruje v pokusech jevy spojené se změnami skupenství a fyzikálně správně je popisuje</i> • <i>demonstruje vliv skupenského tepla v reálných situacích</i> • <i>počítá vlhkost vzduchu</i> • <i>popisuje měření vlhkosti vzduchu</i> 	
<p>Plyny</p> <ul style="list-style-type: none"> • ideální plyn • izo-děje • stavová rovnice • adiabatický děj • práce plynu • tepelné stroje 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>formuluje zákony izo-dějů, kreslí diagramy</i> • <i>aplikuje zákony izo-dějů v příkladech</i> • <i>aplikuje stavovou rovnici v příkladech</i> • <i>popisuje adiabatický děj</i> • <i>formuluje Poissonův zákon</i> • <i>počítá, graficky určuje práci vykonanou plynem</i> • <i>určuje práci při kruhovém ději</i> • <i>formuluje 2.termodynamický zákon a aplikuje ho v příkladech</i> • <i>charakterizuje tepelný stroj</i> • <i>rozděluje, popisuje konstrukci a princip činnosti, srovnává tepelné stroje</i> • <i>počítá účinnost tepelného stroje</i> 	
<p>Pevné látky</p> <ul style="list-style-type: none"> • struktura • deformace • teplotní roztažnost 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student popisuje krystalické a amorfní látky, uvádí příklady</i> • <i>popisuje krystalovou mřížku a její poruchy</i> • <i>rozděluje deformaci, uvádí příklady</i> • <i>analyzuje vznik a průběh procesu pružné deformace pevných těles</i> • <i>popisuje deformaci tahem</i> • <i>aplikuje Hookův zákon</i> • <i>popisuje roztažnost pevných těles</i> • <i>uvádí příklady z praxe</i> 	

<p>Kapaliny</p> <ul style="list-style-type: none"> • povrchová vrstva • jevy na rozhraní pevného tělesa a kapaliny • kapilární jevy • objemová roztažnost 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student samostatně demonstuje chování povrchu kapaliny</i> • <i>demonstuje jevy na rozhraní pevného tělesa a kapaliny</i> • <i>popisuje kapilární jevy a jejich aplikaci v technické i běžné praxi</i> • <i>demonstuje objemovou roztažnost kapalin</i> • <i>porovná zákonitosti teplotní roztažnosti pevných těles a kapalin a využívá je k řešení praktických problémů</i> • <i>vysvětluje pojem anomálie vody</i> 	
<p>Mechanické kmitání</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní pojmy • kinematika kmitavého pohybu • složené kmitání • kyvadlo • přeměny energie v mechanickém oscilátoru • nucené kmitání 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student demonstuje různé mechanické oscilátory</i> • <i>student pomocí sond Vernier zaznamenává a charakterizuje kmitavý pohyb</i> • <i>odečítá základní fyzikální veličiny kmitavého pohybu z grafu</i> • <i>popisuje matematické kyvadlo</i> • <i>experimentuje s matematickým kyvadlem</i> • <i>demonstuje rezonanci v konkrétních případech</i> • <i>využívá rezonanci v experimentech</i> 	
<p>Mechanické vlnění, akustika</p> <ul style="list-style-type: none"> • popis vlnění • interference vlnění • šíření v prostoru • zvuk 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student popisuje zdroje vlnění</i> • <i>demonstuje vztah mezi kmitáním a vlněním</i> • <i>demonstuje příčné a podélné vlnění</i> • <i>demonstuje stojaté vlnění</i> • <i>pomocí programu Audacity zkoumá fyzikální vlastnosti zvuku</i> 	

OKTÁVA		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Fyzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • mechanika • termodynamika a molekulová fyzika • mechanické kmitání a vlnění • elektřina a magnetismus • optika 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student se orientuje ve fyzikálních veličinách (značkách, jednotkách)</i> • <i>popisuje fyzikální zákonitosti mezi nimi</i> • <i>formuluje fyzikální zákony</i> • <i>aplikuje vědomosti v příkladech</i> • <i>vysvětluje fyzikální děje</i> • <i>orientuje se v MFCHT</i> • <i>volí vhodná měřidla a přístroje a pracuje s nimi</i> • <i>analyzuje, zpracuje výsledky měření</i> • <i>orientuje se v historii fyziky</i> 	
<p>Praktické úlohy</p> <ul style="list-style-type: none"> • horkovzdušný balón • elektrotechnická zapojení 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>student aplikuje vědomosti v praktické úloze</i> • <i>orientuje se v technickém výkresu (elektrotechnickém schématu)</i> • <i>volí pracovní postupy, materiály</i> • <i>pracuje s papírem, dřevem, kovem, plastem</i> 	